

Софийски Университет „Свети Климент Охридски”
Факултет по класически и нови филологии
Катедра „Германистика и скандинавистика”

Павлина Иванова Златева-Колева

Изследване валентността на названия за мярка и количество въз основа на немски съществителни имена, управляващи предлога *an* (корпусно базиран анализ)

АВТОРЕФЕРАТ

на дисертация за присъждане на образователна и научна степен „доктор”, професионално направление 2.1. Филология (Синтаксис на съвременния немски език)

Докторантка на самостоятелна подготовка

Научен ръководител: доц. д-р Емилия Здравкова Башева-Монова

Научно жури: проф. д.ф.н. Мария Живкова Грозева-Минкова
проф. д-р Антония Иванова Бучуковска
доц. д-р Емилия Здравкова Башева-Монова
доц. д-р Галина Тодорова Павлова
доц. д-р Рада Тодорова Василева

София, 2018 г.

Дисертационният труд е обсъден и предложен за публична защита на разширено заседание на Катедра „Германистика и скандинавистика” на Факултета по класически и нови филологии в Софийския университет „Св. Климент Охридски” на 04.12.2017 г.

Защитата на дисертационния труд ще се състои на 16.04.2018 г. от 14.00 часа в Заседателна зала № 2 на Ректората на Софийски Университет „Св. Климент Охридски”, бул. „Цар Освободител” № 15, 1504 София.

Съдържание

1. Увод	4
2. Основни положения в теорията на валентност на съществителното	6
3. Теоретични постановки и модел за изследване	11
4. Корпус	16
5. Емпирични изследвания на названията за мярка и количество като реktionни съществителни с предлога <i>an</i>	17
6. Емпирични изследвания на аргументната реализация на избрани названия за мярка и количество	24
7. Заключение	29
8. Цитирана литература в автореферата	34
9. Справка за научните приноси	38
10. Публикации по темата на дисертацията	40

Съкращения

ARG – аргументност

FOSP – специфична форма

INSP – специфично съдържание

NOT – синтактична задължителност

NP – номинална фраза

Pan – предлогът *an*

Pan-reg – предлогът *an* като управляван предлог

RSan – rektionно съществително, управляващо предлога *an*

Източник на цитираните примери

DeReKo (= **D**eutsches **R**eferenz**k**orpus) – електронен корпус на съвременния немски език на Института за немски език в Манхайм

Конкретни източници от DeReKo/вестници

MM (Mannheimer Morgen) – Манхаймер морген

NUN (Nürnbeger Nachrichten) – Нюрнбергер нахрихтен

RHZ (Rheinzeitung) – Райнцайтунг

Символи

+ Наличие на езиково явление

- Отсъствие на езиково явление

≠ Дадена фраза/изречение не е семантично еднаква с последващата фраза/изречение или не може да бъде изведена от нея/него

Обща характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд е написан на немски език в обем от 227 страници и включва увод, пет глави, заключение, библиография, списък на използваните съкращения и символи, 23 таблици, 5 фигури и 5 приложения с ексцерпирани демонстративни примери и статии от корпуса. Библиографията обхваща 143 единици (128 заглавия на немски, 2 на френски, 2 на английски, 3 на български език и 8 интернет-страници).

1. Увод

В уводната част се обосновава актуалността на темата. Въпреки голямата честота на употреба и ролята на комплексната номинална фраза като централна граматическа организационна форма в структурата на немското изречение (Хениг 2016: 5), лингвистичните изследвания на валентното поведение на съществителните имена и реализация на техните аргументи са слабо застъпени. Този факт е още по-странен поради основната идея на номиналната валентност – способността на съществителното да структурира номиналната фраза като нейно ядро.

Изследователският интерес се фокусира предимно върху глагола, докато съществителното остава в неговата „сянка”, а емпирични изследвания на базата на езиков корпус са крайно недостатъчни (Хьолцнер 2007: 3, Домингес 2013: 22). Този дефицит рефлектира върху съответната информация в лексикографските справочници и дидактичната литература в областта на немски като чужд език (Фрохте 2015: 34, 81). Настоящата работа е опит да се запълни част от тази празнина.

В уводната глава се определят обектът и целта на изследването, задачите свързани с постигането на тази цел, както и използваните методи.

Обект на настоящото изследване са съществителни имена в съвременния писмен немски език, които представляват названия за мярка и количество и управляват предлога *an* от типа:

der Vorrat an Ideen

der Grad an Autonomie

Целта на изследването е релевантните съществителни имена да се докажат като валентни в рамките на приетия в работата валентен

модел на Якобс (1994 и 2003) и Хьолцнер (2007) и да се извърши качествен и количествен анализ на аргументите им на базата на езиков корпус, като се провери често застъпваната теза за факултативност на аргументите на валентните съществителни на базата на названия за мярка и количество, които имплицират отношение към друг обект и с това семантично се нуждаят от уточнение.

Във връзка с поставената цел следва да се решат следните задачи:

- Да се разграничат номиналните фрази с управляван предлог *an* (*Pan-reg*) от тези с неуправляван (*Pan*), т. е. предложните адноминални атрибути от предложните адвербиални конструкции.
- Да се определи силата на връзката между рекционните съществителни, които представляват названия за мярка и количество и управлявания от тях предлог *an*.
- Да се установи, съществува ли аналогия между силата на връзката рекционно съществително – предлог и аргументната реализация в рамките на номиналната фраза, тъй като релевантните съществителни са рекционни съществителни с предлога *an*.
- Да се определи реализацията на аргументите на изследваните названия за мярка и количество в реалния език, като се изхожда от семантиката им, тъй като реферират върху денотат/субстанция, която бива измервана.
- Да се анализират синтактичните форми на реализация на аргументите.
- Да се установи, дали е заменяем управляваният от рекционното съществително предлог и свързано ли е това с определени преференции или блокади.
- Да се установи наличието на аналогии при съществителни със сродна семантика.

При анализа се изхожда от работните хипотези, че:

1. Рекционните съществителни могат да се идентифицират с метода на Ширхолц (2001: 135 и 193), както и електронно на базата на корпуса на Института за немски език в Манхайм (DeReKo).

2. Номиналната валентност е самостоятелна система *sui generis*. Релационните съществителни притежават валентност, независимо дали са производни от глагол или прилагателно или първични, дали са абстрактни или конкретни.
3. Съществителните не унаследяват автоматично валентността на съответните глаголи и прилагателни.
4. Валентността на съществителните може да се анализира с помощта на валентен модел, а отношенията между валентното съществително и неговите аргументи се представят чрез семантични роли. Семантичните роли се разглеждат като прототипи, като прототипният представител на класа се характеризира с определени признаци, които не са задължителни за всеки представител на класа.

Основните методи, които се използват в изследването са синхронен количествен и качествен анализ на примери от корпуса, както и статистическият метод при обработката на езиковите данни. При определянето на релационните съществителни и аргументите на валентните съществителни, които се анализират и описват стъпка по стъпка (Тойберт 2003: 824), се прилагат също така елементи на описателния метод (интерпретация, описание). При анализа на примерите от корпуса и на валентното поведение на релевантните съществителни се използва индуктивният метод, като на базата на отделните примери се търсят общи закономерности в рамките на група от съществителни със сходна семантика или глобално при названията за мярка и количество.

2. Основни положения в теорията на валентност на съществителното

Във втора глава на дисертационния труд се прави общ преглед на теорията на валентността от основателя ѝ в съвременен вид – французина Тениер (1959) – през появата ѝ на немска почва с работата на Майнер (1781) и първия германист, който интерпретира валентността в модерен аспект – Бюлер (1934). Коментира се етаблирането на депendentната и валентна граматика в Германия с представители като Ербен (1958), Бринкман (1962), Хелбиг (1965 и 1971), Хелбиг/Шенкел (1969) и др. Важен момент в развитието на концепцията за валентността е критиката към теоретичната постановка на Тениер, който не дефинира еднозначно, кои езикови

единици имат валентен статус и на кое езиково равнище намира израз това свойство – лексикон, синтаксис, семантика, прагматика. С развитието на теорията на валентността през 60-те и началото на 70-те години на 20. век (период на валентна еуфория) терминът валентност се разглежда не само на синтактично, но и на логико-семантично, комуникативно-прагматично и текстуално равнище, а валентният инструментариум се пренася и върху съществителните имена, което дава основание на Бусман (1990: 824) да ги включи наред с глагола и прилагателните имена в дефиницията си за валентност.

В зависимост от съответния граматичен модел, който прилагат лингвистите и приоритета, който отдават на едно или друго валентно отношение, се оформят различни направления в теорията на валентността – синтактично (Енгел 1996, Айзенберг 2001), семантично (Бонцио 1971, Шумахер 1986), текстуално (Шмит 1993, Вайнрих 1993), комуникативно-прагматично (Никула 1985, Велке 1988) и дори хипотезата за наличието на основна валентност (Корхонен 1977, Агел 2000). Критичният преглед на Якобс (1994) на съществуващите теории го отвежда до заключението за „мизерия на валентността”, което дава изходна точка за развитието на полидименсионален модел – нова концепция за валентността, залегнала в Граматиката на Института за немски език в Манхайм (Цифонун и др. 1997).

Прегледът на литературата отделя специална подглава на номиналната валентност. Целта тук не е да се коментират всички публикации по темата, а само онези, които са представителни за определени теоретични направления в лингвистиката и помагат за разбирането на изложената в работата концепция. Указва се на трудовете на Ширхолц (2001) и Хьолцнер (2007), които съдържат богат литературен обзор по темата.

По въпроса за съществуването на номиналната валентност лингвистите се разделят на три основни групи. Представителите на първата (Херингер 1996, Айзенберг 2006 и 2013) смятат, че съществителните не притежават качеството валентност, тъй като могат да се използват без валентно зависими части (*Ergänzungen*). Втората група признават като носители на валентност само съществителни, които са производни на глаголи или прилагателни и

не са лексикализирани, напр. Зандберг (1979 и 1982) и Велке (1988 и 2011). Третата група лингвисти разглеждат всички релационни съществителни като носители на логико-семантична валентност. Без значение е, дали те са производни на глаголи, респективно прилагателни или са първични, дали са конкретни или абстрактни. За пръв път тази позиция се среща при Бехагел (1923), който разграничава „абсолютни” и „относителни” съществителни. Представители на тази група са също така Бринкман (1962), Бонцио (1976, 1977, 1978), Тойберт (1979 и 2003), Хайдолф и др. (1981), Хелбиг (1986 и 1992), Цифонун и др. (1997), Ширхолц (2001), Хьолцнер (2007), Хум (2010) и др. Номиналната валентност се разглежда като явление, намиращо израз на синтактично ниво, но базиращо се на семантиката. С това се създава основата на семантичния анализ на съществителните, който позволява разграничаването на залегнали в основата им предикати. По този начин се идентифицират различни видове и различен брой валентно зависими части (Ergänzungen).

При номиналната валентност, също както при глагола, възниква проблемът за разграничаването между аргументи и адюнкти. За разлика от досегашното дихотомно деление на двете групи (напр. Тойберт 1979), в граматиката на Цифонун и др. (1997) се доразвива полидимензионалният валентен модел на Якобс (1994) за глагола и въз основа на семантичните и синтактични зависимости в номиналната фраза се пренася върху съществителното име. В съответствие с това се предлага скаларно диференциране при аргументи и адюнкти в номиналната фраза – с терминологията на тази граматика съответно при „комплементи” и „съплъменти”.

Специално внимание се отделя на труда на Ширхолц (2001), който е от особено значение за настоящото изследване. Ширхолц разглежда като валентни реktionните съществителни, управляващи предлог. В търсене на границата между аргументи и адюнкти, той стига до групиране на релевантните съществителни на принципа на „повече или по-малко принадлежност” около прототипното rektionно съществително. То е производно от глагол или прилагателно и управлява същия предлог (*die Antwort auf*), (Ширхолц 2001: 279).

Тук се коментира и трудът на Хьолцнер (2007), който на базата на Якобс (1994), а с това в съзвучие и с концепцията на граматиката на Института за немски език адаптира полидименсионалния валентен модел за целите на изследване валентността на съществителните имена. Хьолцнер разграничава две валентни отношения на семантично и две на синтактично ниво. Четирите валентни релации са независими една от друга, но могат да се проявяват и паралелно, без това да е задължително условие. В този смисъл валентността е сборно понятие от различни валентни отношения, а един елемент е зависим от валентно съществително, ако между тях съществува едно от тези отношения. По този начин се избягват трудностите и непоследователностите при разграничаване на аргументите и адюнктите, тъй като не се изисква да са налице всички отношения едновременно, за да се отнесе даден елемент към една или друга група. Този модел е в основата на настоящото изследване, поради което се представя подробно в трета глава.

В дисертационния труд се застъпва позицията на последната група лингвисти. Приема се, че ако в основата на едно съществително лежи многоместен семантичен предикат, то се нуждае от пояснение и притежава отворена семантична валентност. За да изчерпи изцяло значението си, то разкрива аргументни позиции, които могат да бъдат заети от съответни валентно зависими части. Отношенията към други денотати, които имплицират релационните съществителни, са заложени във валентното отношение аргументност (ARG), което подробно се коментира в трета глава.

В същата втора глава се разглеждат и трите основни подхода при описанието на номиналната валентност: трансформационен, чрез структура с вербална опора (*verbe support*) и *sui generis*. Първият от тях постулира регулярно пренасяне на аргументната структура на изходния глагол или прилагателно върху номинализираната им форма (Велке 2011, Ерих/Рап 2000). Възникнал на базата на английски език, където герундият спада към областта на морфологията, подходът не е подходящ за немския език, където номинализациите спадат към словообразуването, т. е. попадат на границата между правило и речник. Тук се указва и на едно изследване на Ширхолц (2004: 88) на рекционни съществителни с начални букви „C” и „D” от немската азбука, където се сочи, че

непроизводните съществителни наброяват 55%. Този факт, както и други слабости на подхода се посочват малко по-надолу при коментара на подхода *sui generis*.

Вторият подход се опитва да обясни валентността на съществителното име чрез структура с вербална опора (Грос 1989, Бресон 2001, Басола 2003 и 2012), напр.:

eine Einladung an Petra – eine Einladung (an jdn.) schicken/ausprechen

Проблемът е в еднозначното определяне на съответстващата структура с вербална опора или изобщо в липсата на такава, напр.:

mein Vorrat an Gemüse ≠ Vorräte hamstern/liegen haben

След коментар на отделните подходи при разглеждане на номиналната валентност за настоящата работа се избира като най-подходящ подходът *sui generis*, който приема валентността за идиосинкретично свойство, залегнало в речника на съответния език, поради което номиналната валентност се обособява като самостоятелна област.

При направения преглед на литературата прави впечатление преобладаващото количество на работите върху валентност на глагола, както и оскъдният брой на изследвания на номиналната валентност на базата на обширен езиков корпус (изключения са работите на Ширхолц 2001, Хьолцнер 2007, Хум 2010, Басола 2003 и 2012, Фрохте 2015).

В резултат на коментара на отделните подходи при разглеждане на валентността, както и трудностите, с които се сблъскват различните граматични модели, се стига до извода, в настоящото изследване да се използва като теоретична основа многомерният модел на субстантивната валентност, прилаган от Хьолцнер (2007). При него се избягват редица теоретични противоречия, в т. ч. дихотомното деление между валентно зависими части (*Ergänzungen*) и адюнкти (*Angaben*), тъй като не се изисква да са налице едновременно всички отношения, за да се съотнесе даден елемент към едната или другата група. Той се разглежда подробно в трета глава.

3. Теоретични постановки и модел на изследването

3.1 Полидименсионалният модел разглежда валентността като комплексно явление и съвкупност от отделни валентни отношения, които съществуват независимо едно от друго. В настоящата работа, подобно на Хьолцнер (2007) се приема, че субстантивната валентност включва 4 валентни отношения: две семантични – аргументност (ARG) и специфично съдържание (INSP) и две синтактични – синтактична задължителност (NOT) и специфична форма (FOSP).

Аргументност (ARG) е налице, когато един елемент заема едно от аргументните места в аргументната рамка на валентното съществително, напр.:

ihr Bedarf an Brennholz im Winter

Съществителното *Bedarf* има в аргументната си рамка две места – за изпитващия нуждата – *ihr* и за обекта – *Brennholz*. Затова *ihr* и *Brennholz* са аргументи на *Bedarf*, докато *im Winter* не заема място на аргумент и не е в отношение на аргументност със съществителното *Bedarf*.

Отношенията между валентното съществително и аргументите му се изразяват чрез семантични роли. В случая при *Bedarf* това са *EXPERIENCER* – (*ihr*) и *OBJECT* – (*Brennholz*). В работата е съставен отворен списък със семантични роли, който се базира на списъка на Ван Валин/ЛаПола (1997: 85-87), допълнен с още две семантични роли – релатор и субстанция – от Баркър/Доути (1993: 55) и Вайденбуш (2004: 331), които са от съществено значение за настоящото изследване.

При отношението специфично съдържание (INSP) валентното съществително изисква аргументът да притежава определени семантични признаци, напр.:

*eine Dosis Morphium vs. *eine Dosis Schülerin*

Втората номинална фраза не е коректна, тъй като валентното съществително *Dosis* изисква от своя аргумент да притежава признаците [-човек][-одушевеност].

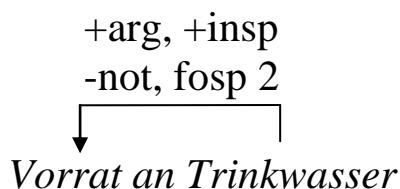
При отношението синтактична задължителност (NOT) става въпрос, дали зависимият член на номиналната фраза е задължителен или факултативен.

При отношението специфична форма (FOSP) валентното съществително изисква определена граматична форма от зависимия член, напр.:

der Bedarf an Fachkräften

Отношението специфична форма е представено в работата по модела на Хьолцнер (2007: 143) във вид на петстепенна скала, където FOSP 1 е най-висока степен на селекция на аргумент според формата му. Валентното съществително изисква от аргумента си строго определена форма с идиосинкретичен характер, която не може да бъде заменена. При FOSP 5 аргументът няма специфична форма.

В рамките на полидименсионалния валентен модел валентността на съществителното *Vorrat* може да бъде представено по следния начин:

+ *arg* означава, че зависимият елемент (*Trinkwasser*) заема място в аргументната рамка на валентното съществително (*Vorrat*), т. е. то е негов аргумент. Отношението между валентното съществително и аргумента му се изразява в случая чрез семантичната роля SUBSTANCE. +*insp* означава, че зависимият елемент притежава определени категориални семантични признаци [-одушевеност, -човек], -*not* – че не е задължителен, *fosp2* – че зависимият член като аргумент на валентното съществително *Vorrat* има специфична форма 2 по споменатата петстепенна скала.

Характерно за съществителните, обект на настоящото изследване, е, че между тях и зависимите от тях елементи съществуват поне две от посочените валентни отношения в полидименсионалния модел – аргументност (ARG) и специфична форма (FOSP). За първото това следва от семантиката им на релационни съществителни, която предполага посочване на това, което бива измервано. Не случайно названията за количество и мярка присъстват в класификациите на валентните съществителни на Бехагел (1923: 23), Тойберт (1979: 86,87), Хелбиг (1992: 122, 123). Във връзка с второто валентно отношение това следва от обстоятелството, че релевантните съществителни имена управляват предлога *an*. Релационните

отношения се включват във валентното отношение специфична форма, тъй като реktionните съществителни изискват определена форма от зависимите от тях елементи.

3.2 В обобщението за приложимостта на валентния модел към релевантните за изследването съществителни аргументността се извежда като основно валентно отношение. Посочват се преимуществата на модела за описание на валентното поведение на названия за мярка и количество като денотиращи релации, както и отпадането на необходимостта от дихотомно разграничаване между валентно зависими части и адюнкти.

3.3 В трета глава се определя и рамката, в която ще се търси реализацията на аргументите на съответните валентни съществителни. Приема се, че „тясната рамка” на реализация на валентността на съществителното е номиналната фраза. Това означава, че съществителното образува ядрото на номиналната фраза и я управлява като лексикална категория. Новото в застъпената концепция е, че както при Хьолцнер (2007), се отчита потенциалът на номиналните аргументи да се реализират извън номиналната фраза – в изречението и дори в околния текст. Във връзка с това се разграничава вътрешнофразова и извънфразова реализация на аргументите. Следва да се отбележи, че се отчита и реализацията на аргументи в рамките на думата при сложни съставни съществителни с основна дума съответното валентно съществително (*Holzvorrat*).

Използваният модел включва изключително богат инвентар от възможни форми на реализация на аргумент на валентно съществително, в т.ч. например детерминатив, прилагателно, определителна дума в рамките на сложно съставно съществително, различни видове подчинени изречения. В таблица 5 от глава 3.3 са демонстрирани със съответен пример всички възможни форми на атрибуция на едно валентно съществително в позиция пред, след него и в рамките на самото съществително.

При извънфразовата реализация на аргументите се отчита фактът, че съответното аргументно място може да остане нереализирано в рамките на номиналната фраза, но аргументът може да фигурира в рамките на изречението или в околния текст, т. е. да бъде реализиран анафорично или катафорично:

- Реализация чрез съответна дума в изречението, напр.:

*Nach Angaben der Post gibt es **die Marken** solange der **Vorrat** reicht.*

/MM, 06.05.2011/

- Реализация в контекста – Аргументът се реализира чрез елемент, фраза или пасаж, които са разположени някъде в текста, например в цитираната извадка – в предхождащия текст:

..., „*Wir haben jetzt sogar mehr **Wasser** zu Hause als vorher*“, erzählt der Geschäftsmann Günter Zorn in Tokio. Grund für ihn sei aber noch gar nicht die Gefahr der Radioaktivität, sondern es seien die schweren Nachbeben, die immer wieder zu spüren sind. „*Wir haben gleich, als es das erste Mal schwer rumste, unsere Notrationen für den Erdbebenfall aufgestockt – für den Fall, dass wir von der Wasserversorgung abgeschnitten werden*“, erzählt der Deutsche. *Schließlich wird jedem Bewohner Japans wegen der alltäglichen Erdbebengefahr empfohlen, zu Hause **Notfallvorräte** zu lagern*¹

/NUN, 24.03.2011/

Случаят, в който съответната аргументна позиция остане нереализирана в целия текст, се означава като „неопределено изпускане”. Такива примери се срещат доста рядко в корпуса и са цитирани с пълен контекст в приложение 4 на работата.

3.4 Тъй като идентифицирането и доказването на релевантните за работата съществителни като рекционни с предлога *an* е важен момент в изследването, в настоящата трета глава се коментират термините *рекционно съществително* и *управляван предлог*. В дисертационния труд се възприема схващането на Хелбиг (1976: 144) за рекцията като синтактико-морфологично явление и базиращо се на валентността депendentно отношение със синтактичен характер и морфологични ефекти. Тя е характерно за отделния език явление и не е семантично мотивирана за разлика от валентността, която е семантико-синтактично отношение и в значителна степен семантично обусловена. В рамките на възприетия в работата полидименсионален модел рекцията се интерпретира като подчинено на валентните отношения качество, без да се отъждествява с нея.

С цел прецизиране на отношенията в номиналната фраза в работата се въвежда и използваната от Виганд (1996: 132 и слдв.)

¹ Пълният текст на статията е пример (3-86) в дисертационния труд.

диференциация между лексикална рекция на статуса (*lexikalische Statusreaktion*) и падежна рекция (*Kasusreaktion*).

Bedarf *an* *Lebensmitteln*

Лексикално управление на статуса Падежно управление

Рекционното съществително *Bedarf* управлява лексикално предлога *an* като статус, а предлогът управлява падежа на следващата номинална фраза, респективно съществително *Lebensmittel*. Рекционното съществително *Bedarf* изисква определена форма от предложния атрибут – ограничение, залегнало в речника на езика. Концепцията на Виганд съответства на залегналия в работата лексикалистичен подход и същевременно не ни ограничава в рамките на подхода *sui generis*, тъй като отношението на лексикална рекция на статуса не се ограничава върху съществителни, производни от глаголи или прилагателни.

Друг важен критерий за наличието на рекция от страна на съществителното е, предлогът да се изисква синтактично от него и да не специфицира семантично последващото съществително, срв.:

die Begegnung { *an*
auf
unter
neben } *der Brücke*

vs.

die Hoffnung *auf* *baldige Genesung*

В първия пример предлогът не се управлява от предходното съществително. Там предлозите имат конкретно локално значение за разлика от втория пример, в който предлогът има абстрактно значение и е непредвидим. Идиосинкретичният характер на предлога и абстрактните елементи в значението му са третият важен критерий при определяне на рекционните съществителни.

Помощна роля играе и въпросът, който се задава към управляваното съществително, който трябва да съдържа съответния предлог, напр.:

der Vorrat an Erdöl – an was? / woran?

vs.

der Vorrat an der Schule – wo?

der Vorrat an diesem Abend – wann?

4. Корпус

В научната литература многократно се подчертава колко е важно едно лингвистично изследване да се базира на езиков корпус, който осигурява вместо изкуствено формулирани примери, подчинени на целите на изследването, автентичен езиков материал от реални комуникативни ситуации, а с това и максимална обективност на резултатите от изследването (Ширхолц (2001), Осенова (2009), Перкун и др. (2012), Алберт/Маркс (2014)).

Настоящото изследване се базира на активния виртуален корпус на Института за немски език в Манхайм (DeReKo). Той се състои от отделни архиви в електронна форма, които позволяват търсене по различни лингвистични критерии с различни оператори. За целите на изследването се работи с два архива TAGGED-C и W-Archiv der geschriebenen Sprache (В-Архив на писмения език). Подходът и целта на използването им се обяснява подробно в частта на емпиричното изследване. Първият има само помощна функция при съставяне на списъка с потенциалните реaktionни съществителни и няма отношение към статистическите данни. Вторият архив е източникът на корпуса на настоящото изследване. Това са всички броеве от 2011 и 2012 год. на три немски вестника – Манхаймер Морген, Нюрнбергер Нахрихтен и Райнцайтунг /Mannheimer Morgen, Nürnberger Nachrichten, Rheinzeitung/, чийто обем възлиза сумарно приблизително на 175 милиона словоформи. В отделни случаи, при ниска честотност на релевантното съществително се използват всички броеве на споменатите три вестника от периода 2005 – 2012 год., които обхващат приблизително 668 милиона словоформи. Така описаният корпус се използва в пълния си обхват в първата част на емпиричното изследване при идентифицирането на реaktionните съществителни, които са с по-ниска честотност и изискват по-обширна база за представителни резултати. Във втората част на емпиричното изследване, където се анализират аргументите на валентните съществителни, за всяко релевантно съществително се ексцерпират по 200 примера, което пък налага рестрикции в обратна

посока. За целта там се работи само с 2011 година на въпросните три вестника.

Причините за избора на корпуса са, че е в съответствие с поставена цел – изследване валентното поведение на релевантните съществителни в съвременния писмен немски език. Като средство за масова комуникация вестниците са предназначени за широка публика и същевременно се отличават със стилистична и граматическа коректност. Текстовете са актуални, от различни тематични области и от различни автори.

5. Емпирични изследвания на названията за мярка и количество като реktionни съществителни с предлога *an*

В рамките на възприетия в работата валентен модел всички реktionни съществителни, управляващи предлог, се характеризират с валентното отношение специфична форма (FOSP). От това следва, че ако бъдат доказани като реktionни, те са и валентни съществителни. Емпиричното изследване в тази част включва три важни стъпки:

1. Да се състави изчерпателен списък с потенциални реktionни съществителни с предлога *an*.
2. Да се определи, кои от тях спадат семантично към групата „названия за мярка и количество”.
3. Да се определи, кои от така обособените след втората стъпка съществителни са реktionни с предлога *an*.

За целта по т.1 се използват съществителни от предходни изследвания на авторката (Zlateva 2014a, 2014b) или събирани в процеса на работата по темата на дисертацията. За целта се извършва също така търсене в архива TAGGED-C на КОСМАС II, който е морфосинтактично аотиран и позволява търсене по част на речта, в настоящия случай – съществително. Чрез оператора „MORPH(N) an“ се извлича комбинацията от „произволно съществително + an”, където *an* може да има произволна синтактична функция. За илюстрация се привежда част от резултата след това търсене в корпуса:

M09 die deutschen Kinos, dem **Tag**, **an** dem Barack Obama die
M09 mein Film spricht diese **Fragen an**. Und gerade deshalb
M09 und Waffeln gesorgt. Wer **Interesse an** einem Stand hat,
M09 nicht nur ein hohes **Maß an** interpretierender
M09 steigt einmal im **Monat an** einem Samstag eine
M09 der Schule erinnert der **Verein an** den verstorbenen

M09 Groß-Rohrheim will einen **Mehrgenerationenplatz an** der
M09 Freizeiten für Kinder und **Jugendliche an**, aber auch das
M09 fühlten sich von **Anfang an** als Städter“, erklärt
M09 Tee einen besonders hohen **Gehalt an** Koffein aufweist.

Визуално се обработват и отделят потенциални рекционни съществителни (*Interesse an, Maß an, Gehalt an*). При анализа на примерите се използват описаните подробно в главата тестове, на базата на които се разграничават адноминалните предложни атрибути от адвербалните предложни фрази (напр. пермутация, субституция, задаване на въпрос). Те се прилагат в първата и третата стъпка на тази част от емпиричното изследване.

По т. 2 се определя, дали така отделените съществителни спадат семантично към групата на названия за мярка и количество. Отбелязва се фактът, че въпросната група е нехомогенна и се интерпретира различно от отделните автори. За Айзенберг (2013: 260) названието за мярка (*Maßangabe*) е съчетание от числително и съществително, изразяващо мерна единица (*Maßeinheit*), напр. *ein Liter*. Мерната единица дава информация за формата, агрегатното състояние или размера на това, което се измерва или преброява. Наред със „същинските мерни единици“ като *Meter* и *Pfund* (мярка за тегло = 500 грама), тази функция могат да изпълняват собствени имена (*ein Hertz, ein Newton*), както и съществителни нарицателни имена (*drei Bäume Kirschen – zwei Bücher Unsinn*).

Дорнзайф (2004: 48) в контекста на целта на речника да обхване цялото словно богатство на немския език, включва в групата „Размер, количество, число“ представители на различни части на речта (съществителни, глаголи, прилагателни, числителни, съюзи).

В настоящото изследване понятието „название за мярка и количество“ се разбира като хипероним на мярка, количество, размер, число. На базата на класификацията на граматиката на Дуден (2009: 174, 175) в групата се включват названия за мярка и количество (*drei Kilogramm Äpfel, sieben Stunden Fahrt, sechs Millionen Zuschauer*), названия за съд и форма (*ein Glas Wein, ein Teller Suppe, zwei Kugeln Eis, zwei Blätter Papier*), както и съществителни събирателни (*drei Stapel Paper, zwei Gruppen Jugendlicher*). Названията на валута и монети (*50 000 Euro Schulden*) се включват като специфичен случай на названия за мярка, тъй като „се измерват пари“ (Дуден 2009: 177).

Ако значението на едно съществително в едноезичен немски речник е обяснено чрез *Maß* или *Menge*, то също се включва в групата на изследваните съществителни. Като „възможни” реktionни съществителни се разглеждат и синонимите на тези съществителни. За целта се използват едноезични ономазиологично и семасиологично структурирани немски речници и справочници, като особено значими са Дуден (2011), Дуден онлайн версия (www.duden.de) и Варих (2007). Настоящото изследване не цели стриктно очертаване на семантичната група „Названия за мярка и количество” и по-скоро се дава приоритет на изчерпателността на списъка с релевантни реktionни съществителни.

По т. 3 всеки кандидат от така съставения списък се проверява индивидуално в корпуса на настоящата работа (посочените вестници, разположени във В-Архив на писмения език), дали представлява реktionно съществително с предлога *an*. Търсенето може да се извърши само с оператор, който съдържа конкретното съществително, напр.: „&Vorrat an“. То дава цялата парадигма с всички възможни морфологични промени на съществителното, както и сложни съставни думи, което е особено важно за настоящото изследване, (напр.: *Vorrat an*, *Vorrats an*, *Vorräte an*, *Vorräten an*, *Wintervorrat an*, *Vorratskammer an*). Така изглежда отрязък от резултатите.

RHZ11		Vorrat an Familiengeschichte
RHZ11	Sommer, legen sie ihre	Vorräte an “, hat Appeltrath
RHZ11	legen einen	Wintervorrat an , die Zugvögel
RHZ11	- ein eigener	Vorrat an Sandsäcken - ein
RHZ11	die wilde Ahr seinen	Wintervorrat an gestapeltem
RHZ11	begrenzte	Vorräte an fossilen
RHZ11	Bursian regte einen	„ Vorratsbeschluss “ an, damit
RHZ11	90er-Jahren reicht der	Vorrat an runden Scheiben. DJ

Всеки пример се анализира индивидуално в достатъчен контекст, като за целта се използват съответните статии с пълен текст, които са налични в корпуса. Примерите, които не са релевантни, се отделят: напр. *legen sie ihre Vorräte an*, където *an* се явява делима представка на глагол или *Vorratskammer an*, където търсеното съществително *Vorrat* не е основна част на сложна дума, а се явява определение към съществителното *Kammer*. При анализа се използват както споменатите в стъпка 1 тестове, така и теоретичната постановка за

рекцияно съществително и управляван предлог, изложени в глава 2. В работата се определя като минимална граница наличието на 5 релевантни примера, за да се идентифицира едно съществително като реакцияно с предлога *an*. Съществителни, преминали успешно 1 и 2 стъпка, но попадащи под тази граница (напр. *Kolonne*, *Bukett*, *Anhäufung*, *Häufigkeit*) не се включват в изследването.

При работата с корпуса се установи, че не всички реакцияни съществителни имат еднакво силен „афинитет“ към управлявания от тях предлог. Затова в тази част на работата се предлага математическа формула за изчисляване *силата на връзката* между реакцияно съществително и управлявания от него предлог.² За целта се въвеждат понятията *количествена* и *качествена честота*. Първата по правило е равна на 60, което представляват първите 60 примера от корпуса, даващи комбинацията от съответното съществително + *an*. За запазване на обективен подход при ексцерпиране на примери от корпуса от всяка годишнина на трите вестника (MM - 2011 и 2012, NUN - 2011 и 2012, RHZ - 2011 и 2012 г.) се взимат първите 10 примера. *Качествената честота* е броят на примерите в рамките на тези 60, в които въпросното съществително действително фигурира като реакцияно. *Силата на връзката* е частното между *качествената* и *количествена честота*. В идеалния случай тя е 60:60 = 1. В този смисъл силата на връзката изразява вероятността в единтекст последователността от дадено съществително и *an*, където *an* може да има произволна функция (напр. делима представка на глагол или управляван от глагол предлог) да представлява фактическа комбинация от въпросното съществително като реакцияно с предлога *an*. С други думи – вероятността една лексема да привлича към себе си предлога *an*.

Тези статистически данни имат приложение в компютърната лингвистика, при машинната текстообработка и превод, особено пред вид факта, че правилното съотнасяне на предлозите към управляващата ги лексема е сериозен проблем в компютърната лингвистика (Мел и др. 1998: 97).

² Терминът „сила на връзката“ се използва от Мел и др. (1998). В настоящата работа, която се различава както по отношение на обекта, така и по отношение на модела на изследването, в термина се влага различно съдържание.

За допълване на статистическата картина към всяко съществително се добавят и данни за неговата честота на употреба в корпуса:

– В резултат на търсене с оператора „&съществително” се получават и сумират всички случаи на използване на съществителното в цялата му морфологична парадигма (напр. с оператора „&Bestand“ се получават формите *Bestand*, *Bestand(e)s*, *Bestände*, *Beständen*) и като част от сложна дума (основна или определителна, напр. *Bestansaufnahme*, *Immobilienbestand*) в целия корпус. Данните, които се представят в колона 2 на таблица 6, дават информация за честотата на употреба на дадено съществително в корпуса. Съотнесени към силата на връзката и броя на реktionните съществителни между константното количество от 60 примера, те могат да служат като ориентир за включването на въпросното съществително като реktionно с предлога *an* в един лексикографски справочник, отчитайки неговите цели и обем.

– В резултат на търсене с оператора „&съществително an” се получават и сумират всички случаи на непосредствена последователност на въпросното съществително и *an* в целия корпус, където *an* не е подложено на синтактико-семантична дизамбигуация. Тези данни дават информация, защо при отделни съществителни (напр. *Dosis*) количествената честотност не достига приетата норма от 60 примера, тъй като комбинацията „&Dosis an“ е налична само 16 пъти.

Резултатът от емпиричното изследване в глава 5-та са 110 реktionни съществителни. Статистическите данни към тях, получени на базата на корпуса, са представени под формата на таблица, извадка от която следва за илюстрация.

Таблица 1: Азбучен списък на съществителните имена, названия за мярка и количество, управляващи предлога *an* /извадка от таблица 6 в дисертационния труд/

1	2	3	4	5	6	7	8
Substantiv Съществително	&Substantiv &Съществително	&Substantiv + an &Съществително + an	Quantitative Frequenz Количествена честота	Qualitative Frequenz Качествена честота	Bindungsstärke Сила на връзката	Davon Komposita in 5 От тях сложни същ. в 5	Zwf. Проблемни случаи
Bedarf meist Sg.	18 417	1 626	60	53	0,8833	6	-
Bestand	14 208	424	60	54	0,9	3	1
Betrag	12 003	197	60	14	0,2333	9	-
Bündel nur Sg.	1 155	69	60	52	0,8666	1	-
Defizit	5 320	56	56	35	0,625	-	-
Dichte meist Sg.	1 353	96	60	52	0,8666	1	-
Dosis	1 267	16	16	5	0,3125	2	-

При релевантните за изследването съществителни силата на връзката между реktionно съществително и предлога *an* варира от 1.00 до 0,0052 (за съществителното *Teil*). Максималната стойност (1.00) бе установена при 11 съществителни (*Dunkelziffer, Fülle, Höchstmaß, Mehrzahl, Mindestmaß, Überangebot, Übermaß, Unsumme, Unzahl, Vielzahl, Zuwenig*). За 5 от тези съществителни – *Höchstmaß, Mindestmaß, Überangebot, Übermaß, Zuwenig* – в Универсалния речник на немския език Дуден (2011) и онлайн-версията на речника Дуден са посочени примери предимно или само с предлога *an*. При *Mehrzahl, Unsumme* и *Dunkelziffer* в посочените речници няма примери за съчетаемостта им във фрази, в т.ч. и с предлога *an*. На базата на статистическите резултати от таблица 6 в изследването се констатира, че въпросните съществителни не са с висока честота на употреба, но не може да се игнорира фактът, че в 87 примера от целия корпус, получени след прилагане на оператора „&Unsumme“, *Unsumme* функционира като *RSan* в 14 от тях, а от 914 примера, получени в резултат на прилагане на оператора „&Mehrzahl“ – 44 представляват

RS_{an}. Въпреки невисоката честота на употреба на едно съществително, силата на връзката му с управлявания от него предлог дава информация за „афинитета” му при структуриране на фрази – информация, която би представлявала интерес за ползвателя на един лексикографски справочник.

Релевантната за изследването номинална фраза се характеризира с комбинация от морфо-синтактично-семантични характеристики, която допринася за много ниския дял на проблемни случаи при идентифициране на RS_{an}. Предлогът *an* управлява без изключение дателен падеж. Съществителното, респективно номиналната фраза след предлога се използват принципно без детерминанти (напр. определителен или неопределителен член), а семантиката им се явява също така идентификационна характеристика, която в рамките на използвания в изследването модел представлява валентното отношение специфично съдържание (INSP). Така напр. фразата **eine Dosis an Kellner* не е коректна, тъй като съществителното *Kellner* притежава признаците [+ одушевеност] и [+ човек].

Резултатите потвърждават, че при рекцията става дума за непредсказуемо свойство на съществителното. Съществителни, които са синоними в даден контекст, не проявяват еднакво поведение към предлога *an*, напр. *Grad, Niveau, Stufe*. В Универсалния речник на немския език Дуден (2011), както и в онлайн-версията му (<http://www.duden.de>) второто значение на *Stufe* се обяснява посредством *Grad* и *Niveau*. Въпреки че последните две съществителни са рекционни с предлога *an*, *Stufe* не показва такова поведение дори в рамките на разширения корпус. Същото важи за двойката *Bund* и *Bündel*. Второто е рекционно съществително с *an*, при това със значителна сила на връзката от 0,8666, което означава че от 60 поредни комбинации *Bündel+an*, 52 представляват рекционни съществителни. *Bund* не управлява предлога *an*.

Резултатите показват, че дори голямо сходство в семантиката, не е условие за сходно рекционно поведение.

При полисемните съществителни ясно преобладават случаите, в които съществителното функционира като рекционно с предлога *an* само в едно от значенията си (*Reserve, Grad, Potenzial, Bestand*). Значително по-рядко предлогът *an* се управлява от едно и също съществително в различни негови значения (*Anteil–1.a. Teil von einem*

Ganzen; b. Beteiligung am Kapital einer Firma; 2. Das Beteiligtsein; [geistige] Teilnahme).

Преобладаващата част от съществителните не са производни. Безспорно има такива от глаголи (*Bedarf, Bestand*) и прилагателни (*Reichtum, Dichte*), безспорно има случаи на управление на един и същ предлог (*Reichtum an, reich an*). Същевременно не могат да се игнорират и случаите, в които производните проявяват различно синтактично поведение от изходните форми, напр.:

Bedarf + an + Dativ vs. bedürfen + Genitiv
der Bedarf an Mitteln vs. Mittel bedürfen

Още в тази част на емпиричното изследване е видно, че не винаги може да става дума за автоматично пренасяне на валентното поведение на глаголи и прилагателни върху съществителни имена, дори в случаите когато те са производни.

6. Емпирични изследвания на аргументната реализация на избрани названия за мярка и количество

В тази глава се извършва качествен и количествен анализ на аргументната реализация на 12 съществителни имена, регистрирани като RSan. При подбора им се цели да бъдат представители на разнотипни групи: в семантичен аспект – по отношение на отделните подгрупи на названия за мярка и количество (напр. *Dutzend* като название за количество, *Grad* като название за мярка, *Haufen* като съществително събирателно, *Million* като число), конкретни (*Haufen*) и абстрактни (*Grad*), синоними (*Vorrat, Reserve*) и антоними (*Mehr, Weniger*); в словообразователен аспект – производни (*Bedarf, Bestand*) и първични (*Dutzend, Vorrat*).

На базата на възприетия в изследването полидименсионален валентен модел (глава 3-та) се извършва анализ на първите 200 примера от корпуса на всяко съществително с цел запазване на пропорционалността и постигане на съпоставимост на резултатите. Изключение правят две съществителни с по-ниска честотност в корпуса *Mehr* – 91 и *Weniger* – 12. След определяне на семантичните роли на всяко съществително в съответна таблица се представят синтактичната форма на реализация на всеки един аргумент на съществителното измежду въпросните 200 примера и броя на всяка форма на реализация. В първата част на таблицата се отчита реализацията на аргументите в номиналната фраза, в рамките на

сложно съставно съществително, както и аргументи, реализирани чрез подчинени изречения. Във втората част на таблицата се отчита поотделно броят на реализацията на аргументите извън фразата, т.е. в рамките на изречението и в контекста, както и случаите на неопределено изпускане. Последната трета част на таблицата съдържа броят и процентното съотношение на реализираните и нереализираните аргументи в номиналната фраза. Статията към всяко съществително съдържа изчерпателен коментар за валентното му поведение, характерни особености в употребата му, колокации или паралел с интерпретацията му от други изследователи, в редките случаи, когато има налични такива.

Резултатите от изследването са представени в табличен вид, съдържащ статистическите данни за силата на връзката между реktionно съществително и предлог, основните синтактични форми на реализираните аргументи с числени стойности и количествената реализация на аргументите в рамките на номиналната фраза като брой и в процентни стойности.

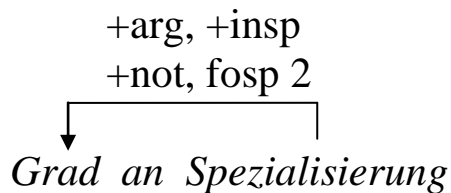
Таблица 2: Статистически стойности за силата на връзката и по-важните форми на реализация на аргументите в номиналната фраза на изследваните 12 съществителни

1	2	3	4	5	6	7	8
Substantiv Съществително	Bindungs- stärke zur Pan-reg Сила на връзката с управля- ван предлог <i>an</i>	PPA Пред- лож- но опре- деле- ние	Darun- ter PPA mit <i>an</i> От тях пред- ложно опре- деле- ние с <i>an</i>	Kompo- situm Сложно съставно същест- вително	Postnom. Genitiv- attribut Опреде- ление в генитив в постпози- ция	Enge Appo- sition Прило- жение	Argument- realisierun- gen in der NP in % Реализация на аргументите в ном. фраза в % E O S ³
Bedarf ⁴	0,88	10/28	0/13	4/82	5/1	-	13,5 56
Dosis	0,31	7	2	50	11	47	57,5
Portion	0,77	1	-	3	8	162	87,5
Haufen - ' <i>Anhäufung</i> ' /148/ - ' <i>Große</i> <i>Anzahl</i> ' /14/ - ' <i>Schar</i> ' /14/	0,21	2	-	77	3	8	63,07 60,81
Grad	0,2	2	2	165	28	-	92,86 57,14
Dutzend	0,66	1	-	-	23	156	99,5
Million	0,23	1	-	-	1	175	90
Mehr	0,5	81	78	-	-	-	88,5
Weniger	0,71	10	10	-	-	-	90,11
Bestand	0,9	14	12	90	8	-	83
Vorrat	0,77	36	28	58	-	1	56
Reserve	0,24	10	3	91	-	-	47,5
							52

³ E = EXPERIENCER, O = OBJECT, S = SUBSTANCE

⁴ При съществителното *Bedarf* стойностите преди наклонената черта се отнасят за аргумента EXPERIENCER, а тези след нея – за аргумента OBJECT.

Във връзка с целта на изследването от особена значимост са резултатите в последната 8-ма колона. Данните сочат, че при отделни съществителни е налице изключително висока степен на реализиране на аргументите в рамките на номиналната фраза, приета в работата като „тясна рамка” на реализиране на номиналната валентност, напр.: за *Grad* – 99 %, *Haufen* (в значението „große Anzahl“) – 92,86 %, *Mehr* – 90,11 %, *Dutzend* – 90 %, *Million* – 88,5 %, *Portion* – 87,5 % . Особено показателно е съществителното *Grad*, което показва „квази-задължителност” на аргумента си SUBSTANCE по отношение на валентната релация синтактична задължителност (NOT). Аргументът се реализира принципно в номиналната фраза и в редки случаи извън нея, но в непосредствена близост до съществителното. В рамките на приетия в работата валентен модел, валентното му поведение може да се представи схематично по следния начин:

Резултатите потвърждават тези от изследването на Хьолцнер (2007), че определени аргументи при отделни съществителни показват такива високи стойности на реализиране, които са съпоставими с тези при задължителните валентно зависими части (Ergänzungen) на глаголите. Този факт показва необходимостта от преосмисляне на тезата за принципната факултативност на адноминалните аргументи, както и необходимостта от по-обширни корпусни изследвания по темата.

Друг важен извод от емпиричното изследване е, че и при номиналната валентност съществува т. нар. „благоприятстващ изпускането на аргументи контекст”. Данните сочат, че при изследваните съществителни такива се явяват идиоматични изрази, фрази или словосъчетания от типа: „in homöopatischen Dosen“, „nach Bedarf“ или „bei Bedarf“, „im höchsten Grad“, „bis zu einem gewissen Grad“, „auf Vorrat“ или „solange der Vorrat reicht“ и др.

Благоприятстващ фактор е също така хабитуалната употреба на дадено съществително. Напр. *Vorrat* традиционно се свързва в човешкото съзнание с храна за хора или животни – *Lebensmittel*,

Futter. В такъв контекст са случаите на нереализация на аргументите на *Vorrat* в корпуса.

По-високата степен на абстрактност при дадено съществително действа с обратен знак, видно от различните значения на *Haufen*. Нереализиране на аргументи в номиналната фраза или неопределеното им изпускане се наблюдават само при конкретните значения на съществителното. В такъв аспект следва да се интерпретира и високата степен на реализация на аргумента при *Grad*, тъй като в това си значение съществителното се отличава с висока степен на абстрактност.

В редица случаи на нереализиране на аргумент в номиналната фраза не става дума за принципното му изпускане, тъй като той е реализиран анафорично (в предхождащ контекст) или катафорично (в последващ контекст). Това може да стане в рамките на същото изречение, в друго изречение – не задължително в пряко съседство с изречението с релевантния пример, а в редки случаи – дори единствено в заглавието на статията. Този факт показва значимостта на привличането на контекста при изследване валентността на съществителните имена и потвърждава правилността на избория в работата подход.

Данните от емпиричното изследване в глава 6 сочат, че една група съществителни проявяват подчертан афинитет към определени синтактични форми на реализация на аргументите им за разлика от друга група. Това поведение корелира и с известни семантични закономерности. Въз основа на тези особености обособяваме изследваните съществителни в две групи с плавен преход помежду им, които наричаме *определени* и *неопределени* названия за мярка и количество.

<u>Определени</u>	<u>Преходна област</u>		<u>Неопределени</u>
<i>Million</i>	<i>Dosis</i>	<i>Mehr</i>	<i>Bestand</i>
<i>Dutzend</i>	<i>Haufen</i>	<i>Weniger</i>	<i>Vorrat</i>
<i>Portion</i>			<i>Reserve</i>
			<i>Bedarf</i>
			<i>Grad</i>

Характерно при определените названия за мярка и количество, за разлика от неопределените е, че позволяват реализирането на аргумент с приложение (*enge Apposition*), напр.:

*eine Dosis Calcium vs. *der Bedarf Brennholz*

Определените названия за мярка и количество образуват рядко сложно съставно съществително за изразяване на аргумента SUBSTANCE – субстанция (напр. само в 3 от 200 примера за *Portion: Essensportionen, Teeportionen, Nudelsalatportionen* и нито един при *Dutzend* и *Million*). Това не важи със същата сила за *Dosis*, което до голяма степен се дължи и на голямата честотност на сложното съществително *Strahlendosis* – изключително актуално за пресата в изследваните годишнини на вестниците, както и за *Haufen*, поради което попадат в преходната област.

В противовес на това групата на неопределените названия за мярка и количество показва ясно подчертано преференциално отношение към образуването на сложни съществителни, напр.: *Gesprächsbedarf, Erneuerungsbedarf, Strombedarf, Dekorationsbedarf, Pflegebedarf* и др. *Mehr* и *Weniger* правят изключение и попадат съответно в преходната област.

Валентното поведение на съществителните от двете групи корелира и с една семантична особеност. Към групата на определените названия за мярка и количество се задава въпросът „*wieviel*“ съотв. „*welcher*“ + последващото съществително. В отговора присъства названието за мярка и количество, напр.:

ein Dutzend Verletzte und Tote

Wie viele Verletzte und Tote? Ein Dutzend.

Към неопределените названия за мярка и количество се задава въпросът „*was für ein*“, напр.:

der Bedarf an Trinkwasser ***Was für ein Bedarf? An Trinkwasser.***

vs.

der Bedarf an Trinkwasser *Wie viel Trinkwasser? *Ein Bedarf.*

Mehr и *Weniger* не издържат безпроблемно теста и по този критерий също се подреждат по-скоро в преходната област. При въпросното разделяне в две групи няма значение дали зависимото съществително е в единствено или множествено число, дали е конкретно или абстрактно.

7. Заключение

7.1 Задачата на настоящето изследване беше да установи съществителните имена в рамките на корпуса, които представляват названия за мярка и количество (по смисъла на релевантната в

работата формулировка) и управляват предлога *an*, както и да анализира валентното поведение на отделни представители на тази група, т.е. да се извърши качествен и количествен анализ на техните аргументи, с което да се провери широкозастъпваната теза за факултативност на номиналните аргументи.

Важен в това отношение е фактът, че тази група е не само нехомогенно представена, но и сравнително маргинално разглеждана в литературата и изобщо не е била обект на изследване във валентнотеоретичен аспект.

Изследването се базира на активния виртуален корпус на Института за немски език в Манхайм (DeReKo) – понастоящем най-големия корпус за немски език.

7.2 От представените изследвания по темата на дисертацията и при съпоставка на отделните подходи за описание валентността на съществителните имена се стигна до извода, че подходящ за това изследване е подходът *suī generis*, който разглежда валентността като идиосинкретично свойство, което не може да се опише с трансформации и наследяване на аргументи. В съответствие с това в изследването се прилага актуален теоретичен модел, известен като многомерен валентен модел, адаптиран за номиналната област от Хьолцнер (2007). Корпусно базирани изследвания с прилагането на този модел са изключително малко на брой.

7.3 Във връзка с поставената в работата задача, на базата на корпусно изследване и при прилагане на семантични и формални критерии бе съставен списък от 110 съществителни имена, които представляват названия за мярка и количество (по смисъла на настоящото изследване) и управляват предлога *an*. Идентифицирането им като рекционни съществителни маркира наличие на валентното отношение „специфика на формата” (FOSP) между тях и аргументите им съгласно приетия в работата модел на изследване (глава 5.5, таблица 6). Определената висока минимална граница от 5 релевантни примера за идентифицирането на едно съществително като рекционно с предлога *an* гарантира достоверност на така съставения списък. (За сравнение в изследването на Schierholz (2001) се приема наличието на 3 примера за минимална граница).

Установи се, че поради прилагане на съвкупност от морфосинтактико-семантични признаци установяването на релевантните съществителни имена е свързано с трудности само в много редки случаи.

При употребата на отделни реktionни съществителни с предлога *an* се наблюдават рестрикции по отношение на граматическата категория число. Някои се използват предимно в множествено число (напр. *Reserve, Unsumme, Million, Milliarde, Tonne*), а други – преобладаващо в единствено (*Dichte, Frequenz, Größe, Mischung, Paket, Reihe, Sortiment*). Наред със „същинските“ названия за мярка и количество, т.е. мерни единици като *Meter, Kilogramm, Gramm, Euro* (като „мярка“ за валута), ограничение на употребата само върху единствено число бе регистрирана и при група съществителни, които принципно имат форма за множествено число, напр. *Netz, Netzwerk, Umsatz, Umfang, Übermaß*.

Резултатите от корпуса показват, че релевантните съществителни фигурират сравнително рядко като основна дума в състава на сложни думи (напр. *Gesamtbetrag, Mehraufwand*).

При анализа на реktionните съществителни се установи, че „концентрацията“ на отделните реktionни съществителни с предлога *an* при употребата им в текст от корпуса варира чувствително. Във връзка с това в изследването се предлага формула за изчисляване на „силата на връзката“ между съществително и предлог, базираща се на съотношението между качествена и количествена честотност. *Количествената честотност* е константна бройка (в работата приета за 60) примери, получени в резултат на търсене с оператор „&съществително *an*“, където примерите не са подложени на синтактико-семантично дизапбигуиране. *Качествената честотност* е броят на реалните реktionни съществителни с *an* в рамките на тези 60 примера. Така установените стойности на силата на връзката варират между максималната стойност 1.00 (напр. за *Fülle, Höchstmaß, Mehrzahl, Mindestmaß, Vielzahl*) до 0,0052 (за *Teil*).

Резултатите от изследването на реktionните съществителни сочат, че съществителни, които са синоними в даден контекст, не проявяват еднакво поведение като реktionни съществителни към предлога *an*, с което потвърждават тезата, че рекцията е непредсказуемо свойство на съществителното.

Преобладаващата част от регистрираните съществителни не са производни, което от една страна подкрепя правилността на избора на подхода *sui generis* при анализа на валентното поведение на съществителните, а от друга представлява принос в сравнително слабо застъпеното изследване на съществителни имена от такъв тип.

7.4 Резултатите от анализа на валентното поведение на 12-те съществителни имена показва, че те преобладаващо реализират аргументите си чрез семантичната роля SUBSTANCE. Изключение прави само *Bedarf* със семантични роли EXPERIENCER и OBJECT.

При отделни съществителни е налице изключително висока степен на реализиране на аргументите в рамките на номиналната фраза, приета в работата като „тясна рамка” на номиналната валентност., напр.: за *Grad* – 99%, *Haufen* (в значението „große Anzahl“) – 92,85 %, за *Mehr* – 90,11 %, за *Dutzend* – 90 %, *Million* – 88,5 %, за *Portion* – 87,5 % . Регистрирано е съществително (*Grad*), което показва „квази-задължителност” на аргумента си SUBSTANCE. Тези резултати са особено показателни не само по отношение на тезата за факултативността на аргументите на съществителните имена, но и по отношение на факта, че в редките случаи на цитиране в литературата на примери на облигаторна валентност в номиналната област (глава 3.1.3), се посочват само производни съществителни, при това предимно субстантивирани инфинитиви. За сравнение – съществителните, при които Хьолцнер (2007: 309) регистрира много висока степен на реализация на определени аргументи (напр. *Überreichung* – 93,42%, *Eroberung* – 82,38%, *Berücksichtigung* – 85,66%), също са производни на глаголи. В настоящото изследване са регистрирани като цяло по-високи стойности на реализация на аргумента SUBSTANCE в номиналната фраза и при това при първични съществителни имена (*Grad, Haufen, Dutzend, Million, Portion*).

В редица случаи не става дума за принципно нереализиране на аргумент в номиналната фраза, а за реализацията му в рамките на изречението или в близкия текст – анафорично или катафорично. Това потвърждава правилността на избора в изследването модел, който отчита вътрешно- и външнофразовата реализация на аргументите.

Благоприятстващ фактор за нереализирането на аргументи в даден контекст се оказват идиоматични изрази или характерни словосъчетания, както и хабитуалната употреба на дадено съществително. По-високата степен на абстрактност на дадено значение (напр. при отделните значения на *Haufen*) кореспондира с по-висока степен на реализация на аргументите. Този факт кореспондира и с валентното поведение на съществителното *Grad*. Резултатите от изследването сочат, че при полисемни съществителни (напр. *Grad, Haufen, Reserve*) значението, в което се използват, влияе както върху формата, така и върху степента на реализация на аргументите.

Изследваните 12 валентни съществителни проявяват различен афинитет към различни синтактични форми на реализация на аргументите. Установи се, че този фактор е във връзка с определени семантични характеристики на релевантните съществителни имена (задавания към тях въпрос, както и съответния отговор). Въз основа на тези формални и семантични характеристики се предлага подредбата им в скала от две групи – „определени” и „неопределени” съществителни имена, названия за мярка и количество с преходна област. Определящо за границата между двете групи се явява приложението (*enge Apposition*) като възможна форма за реализация на аргументите им.

7.5 Резултатите от изследването биха могли да се използват в областта на теорията на синтаксиса и лексикона и особено за целите на валентната лексикография. Речниците би трябвало да съдържат информация за конкуренцията между отделните форми на реализация на аргументите при валентните съществителни (Тойберт 2003: 832) и тази информация следва да се основава на корпусно базирани анализи (Пешел 2002: 251). Управляваният от регистрираните в изследването рекурсивни съществителни предлог *an* демонстрира възможност за съчетаемост на тези съществителни във фрази, респективно изречения – информация, която доказано се търси от потребителите на лексикографски справочници (Виганд 1985: 91).

Резултатите от изследването, по-специално тези от глава 5.5, таблица б, могат да се използват за целите на компютърната лингвистика, при машинна текстообработка и машинен превод. Стойностите на „силата на връзката” между съществително и управляван предлог са критерий

за правилното съотнасяне на предлог към управляващата го част в изречението, което понастоящем е компютърно-лингвистичен проблем.

Практическа стойност резултатите имат и по отношение на областта немски като чужд език, тъй като могат да се използват в дидактически материали и концепции. Правилното структуриране на номиналната фраза – важен елемент на немското изречение – играе съществена роля за постигането на кохерентен и вариативен изказ от изучаващите немски като чужд език (Пешел 2002: 238), но представлява проблем не само за чужденците (Фрохте 2015: 12). Във връзка с това следва да се изтъкне значителният брой на реktionните съществителни в немски език, като потенциални съставни елементи на номиналната фраза, който според Ширхолц (2001: 283) възлиза минимум на 3579.

В контекста на широкия спектър на приложение на изследвания в областта на номиналната валентност и на съществуващите неотговорени въпроси в тази област, резултатите от настоящата работа могат да послужат и за по-нататъшни изследвания.

8. Цитирана литература в автореферата

- Ágel, Vilmos (2000): Valenztheorie. Tübingen: Narr.
- Albert, Ruth/Marx, Nicole (2014): Empirisches Arbeiten in Linguistik und Sprachforschung. 2. Auflage. Tübingen: Narr.
- Barker, Chris/Dowty, David (1993): Non-verbal thematic proto-roles. In: Proceedings of the North-East-Linguistic Society (1), 49-62.
- Bassola, Peter (Hrsg.) (2003): Deutsch-ungarisches Wörterbuch zur Substantivvalenz. Bd. 1. Szeged: Grimm.
- (2012): Deutsch-ungarisches Wörterbuch zur Substantivvalenz. Bd. 2. Szeged: Grimm.
- Behaghel, Otto (1923): Deutsche Syntax. Bd. I. Heidelberg: Winter.
- Bondzio, Wilhelm (1971): Valenz, Bedeutung und Satzmodelle. In: Helbig, Gerhard (Hrsg.): Beiträge zur Valenztheorie (= Janua Linguarum. Ser. Min. 115). The Hague/Paris: Mouton, 85-103.
- (1976/1977/1978): Abriß der semantischen Valenztheorie als Grundlage der Syntax. In: Zeitschrift für Phonetik, Sprachwissenschaft und Kommunikationsforschung. (4/1976, 354-363; 3/1977, 261-273; 1/1978, 21-33).
- Bresson, Daniel (2001): Nominale Prädikate mit Stützverb: zwischen Syntax und Phraseologie. In: Häcki Buhofer, Anelies (Hrsg.): Phraseologie amor: Aspekte europäischer Phraseologie. Hohengehren: Schneider, 21-31.
- Brinkmann, Hennig (1962): Die deutsche Sprache. Gestalt und Leistung. Düsseldorf: Schwann.
- Bühler, Karl (1934/1982): Sprachtheorie. Die Darstellungsfunktion der Sprache. Stuttgart/New York: Fischer.
- Bußmann, Hadumod (1990): Lexikon der Sprachwissenschaft. Stuttgart: Kröner.
- Domínguez Vázquez, María José (2013): Kontrastive Valenzwörterbücher im spanischen Sprachraum: eine neue Wende? In: Domínguez Vázquez, María José (Hrsg.): Trends in der deutsch-spanischen Lexikographie. Frankfurt am Main: Lang, 19-40.

- Dornseiff, Franz (2004): Der deutsche Wortschatz nach Sachgruppen. 8., völlig neu bearbeitete Aufl., Berlin, New York: de Gruyter.
- Duden (2009): Die Grammatik. (= Der Duden in zwölf Bänden. Bd. 4). 8., überarbeitete Auflage. Herausgegeben von der Dudenredaktion. Mannheim u.a.: Dudenverlag.
- (2011): Deutsches Universalwörterbuch. 7. Auflage. CD-ROM-Version. Mannheim: Bibliographisches Institut.
- Duden. Online-Wörterbuch. <http://www.duden.de>. Abrufdatum 01.09.2017.
- Ehrich, Veronika/Rapp, Irene (2000): Sortale Bedeutung und Argumentstruktur: ung-Nominalisierungen im Deutschen. In: Zeitschrift für Sprachwissenschaft 19.2, 245-303.
- Eisenberg, Peter (2001): Grundriß der deutschen Grammatik. Der Satz. Stuttgart, Weimar: Metzler.
- (2006/2013): Grundriss der deutschen Grammatik. Bd. 2: Der Satz. Stuttgart, Weimar: Metzler.
- Engel, Ulrich (1996): Semantische Relatoren. Ein Entwurf für künftige Valenzwörterbücher. In: Weber, Nico (Hrsg.): Semantik, Lexikographie und Computeranwendung. (= Sprache und Information. Bd. 33). Tübingen: Niemeyer, 223-236.
- Erben, Johannes (1958): Abriß der deutschen Grammatik. Berlin: Akademie Verlag.
- Frochte, Barbara (2015): Substantive mit starker Präpositionsbindung im Spannungsfeld zwischen Sprachsystem und Sprachgebrauch. Exemplarische Analyse sechs ausgewählter Rektionssubstantive. Dissertation.
- Gross, Gaston (1989): Les constructions converses du français. Genf: Droz.
- Heidolph, Karl Erich/ Flämig, Walter/Motsch, Wolfgang (1981): Grundzüge einer deutschen Grammatik. Berlin: Akademie Verlag.
- Helbig, Gerhard (1965): Der Begriff der Valenz als Mittel der strukturellen Sprachbeschreibung und des Fremdsprachenunterrichts. In: Deutsch als Fremdsprache H.1, 10-23.
- (1971): Theoretische und praktische Aspekte eines Valenzmodells. In: Helbig, Gerhard (Hrsg.): Beiträge zur Valenztheorie (= Janua Linguarum. Ser. Min. 115). The Hague, Paris: Mouton, 31-49.
 - (1976): Zur Valenz verschiedener Wortklassen. In: Deutsch als Fremdsprache 13. Jg., H. 3, 131-146.
 - (1986): Zu umstrittenen Fragen der substantivischen Valenz. In: Deutsch als Fremdsprache 23. Jg., H. 4, 200-207.
 - (1992): Probleme der Valenz- und Kasustheorie. Tübingen: Narr.
- Helbig, Gerhard/Schenkel, Wolfgang (1969): Wörterbuch zur Valenz und Distribution deutscher Verben. Leipzig: Bibliographisches Institut.
- Hennig, Mathilde (Hrsg.) (2016): Komplexe Attribution. Ein Nominalstilphänomen aus sprachhistorischer, grammatischer, typologischer und funktionalstilistischer Perspektive. Berlin, Boston: de Gruyter.
- Heringer, Hans-Jürgen (1996): Deutsche Syntax Dependentiell. Tübingen: Stauffenburg.
- Hölzner, Matthias (2007): Substantivvalenz. Korpusgestützte Untersuchungen zu Argumentrealisierungen deutscher Substantive (Reihe Germanistische Linguistik. Bd. 274). Tübingen: Niemeyer.
- Hum, Rozália (2010): Untersuchung von reziproken Strukturen valenter Substantive in der deutschen Sprache. Dissertation, Szeged. http://doktori.bibl.u-szeged.hu/824/1/Hum_Rozalia.pdf. Abrufdatum 05.01.2017.
- Institut für Deutsche Sprache, Mannheim: Das Deutsche Referenzkorpus DeReKo. 1991-2012.
- Institut für Deutsche Sprache, Mannheim: Software COSMAS II: Corpus Search, Management and Analysis System, 1991-2012.
- Jacobs, Joachim (1986/1994): Kontra Valenz. Trier: Wissenschaftlicher Verlag.
- (2003): Die Problematik der Valenzebenen, in: Ágel, Vilmos u.a. (Hrg.): Dependenz und Valenz. Ein internationales Handbuch der zeitgenössischen Forschung. 1. Halbbd. Berlin, New York: de Gruyter, 378-399.

- Korhonen, Jarmo (1977): Studien zu Dependenz, Valenz und Satzmodell, T.1. Theorie und Praxis der Beschreibung der deutschen Gegenwartssprache. Dokumentation, kritische Besprechung, Vorschläge. Bern, Frankfurt a. M., Las Vegas: Lang.
- Mehl, Stephan/Langer, Hagen/Volk, Martin (1998): Statistische Verfahren zur Zuordnung von Präpositionalphrasen. In: Proceedings of KONVENS-98. Bonn: 1998, 97-110.
- Meiner, Johann Werner (1781/1971): Versuch einer an der menschlichen Sprache abgebildeten Vernunftlehre oder Philosophische und allgemeine Sprachlehre. Leipzig (= Grammaticauniversalis 6). Neudruck 1971: Stuttgart-Bad: Frommann.
- Nikula, Henrik (1985): Pragmatik und Valenz. In: Nyhol, Kurt (Hrsg.): Grammatik im Unterricht (Turku) (= Meddelanden fran Stiftelsen för Åbo Akademi forskningsinstitut, Nr. 103), Åbo: Åbo Akademi, 159-183.
- Perkuhn, Rainer/Keibel, Holger/ Kupietz, Marc (2012): Korpuslinguistik. Paderborn: Fink.
- Peschel, Corinna (2002): Syntaktische und semantische Informationen zur Valenz von Substantiven – ein Fall für die Wörterbücher? In: dies. (Hrsg.): Grammatik und Grammatikvermittlung. Frankfurt am Main: Lang, 227-252.
- Sandberg, Bengt (1979): Zur Repräsentation, Besetzung und Funktion einiger zentraler Leerstellen beim Substantiv (= Göteborger Germanistische Forschungen 18). Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.
- (1982): Zur Valenz der Substantive. In: Deutsch als Fremdsprache 19. Jg. H. 5, 272-279.
- Schierholz, Stefan (2001): Präpositionalattribute. Syntaktische und semantische Analysen. Tübingen: Niemeyer.
- (2004): Valenzvererbung? Präpositionalattributkonstruktionen und ihre Herleitung. In: Stanescu, Speranta (Hrsg.): Die Valenztheorie. Bestandaufnahme und Perspektiven. Frankfurt am Mai u.a.: Lang, 79-96.
- Tesnière, Lucien (1959): Éléments de syntaxe structurale. Paris: Klincksieck.
- Teubert, Wolfgang (1979): Valenz des Substantivs. Attributive Ergänzungen und Angaben. (= Sprache der Gegenwart 49). Düsseldorf: Schwann.
- (2003): Die Valenz nicht-verbaler Wortarten: das Substantiv. In: Ágel, Vilmos u.a. (Hrsg.): Dependenz und Valenz. Ein internationales Handbuch der Zeitgenössischen Forschung. Bd. 1., Berlin, New York: de Gruyter, 820-835.
- Van Valin, Robert D. Jr/LaPolla, Randy J. (1997): Syntax. Structure, meaning and function. Cambridge: University Press.
- Wahrig Digital (2007): Deutsches Wörterbuch. CD-ROM. Version 2.1. München: Wissen Media.
- Weidenbusch, Waltraud (2004): Valenz von Substantiven. In: Kailuweit, Rolf/ Hummel, Martin (Hrsg.): Semantische Rollen. Tübingen: Narr, 323-340.
- Weinrich, Harald (1993): Textgrammatik der deutschen Sprache. Mannheim: Duden.
- Welke, Klaus M. (1988): Einführung in die Valenz- und Kasustheorie. Leipzig: Bibliographisches Institut.
- (2011): Valenzgrammatik des Deutschen. Eine Einführung. Berlin, New York: de Gruyter.
- Wiegand, Herbert Ernst (1985): Fragen zur Grammatik in Wörterbuchbenutzungsprotokollen. Ein Beitrag zur empirischer Erforschung der Benutzung einsprachiger Wörterbücher. In: Bergenholtz, Henning/ Mugdan, Joachim (Hrsg.): Lexiographie und Grammatik (= Lexicographica. Series Maior 3). Tübingen: Niemeyer, 20-98.
- (1996): Über primäre, von Substantiven „regierte“ Präpositionen in Präpositionalattributkonstruktionen. In: Harras, Gisela/Bierwisch, Manfred (Hrsg.): Wenn die Semantik arbeitet. Tübingen: Niemeyer, 109-147.
- Zifonun, Gisela/ Hoffmann, Ludger/ Strecker, Bruno et al. (1997): Grammatik der deutschen Sprache. Band 1-3. (= Schriften des Instituts für Deutsche Sprache 7). Berlin, New York: de Gruyter.

- Zlateva (2014a): Zum Präpositionalattribut in der deutschen Gegenwartssprache: FREUDE „über“, „an“, „auf“, „mit“, „zu“, „um“ oder.... In: Grozeva-Minkova, Maria/Naimushin, Boris (Hrsg.): Globalisierung, interkulturelle Kommunikation und Sprache. Akten des 44. Linguistischen Kolloquiums 2009 in Sofia. (= Linguistik International, Bd. 33). Frankfurt am Main: Lang, 583-590.
- (2014b): Die Präposition *an* im adnominalen Bereich. В: Стефанова, Павлина и др. (ред.): Езикът – Наука и практика. Юбилеен сборник по повод 65-годишнината на проф. д.ф.н. Мария Грозева-Минкова. София: Нов Български Университет, 137-149.

9. Справка за научните приноси

1. Представеният дисертационен труд е приносен още с обекта на изследването си – съществителни имена в съвременния немски език, названия за мярка и количество, които до момента не са подложени на задълбочено и самостоятелно изследване, в т.ч. като валентни съществителни имена, управляващи предлога *an*.
2. В работата се използва индивидуален модел за изследване на валентността на съществителни имена, включващ едновременното наличие на (минимум) едно семантично и едно синтактично валентно отношение при отчитане силата на връзката между реktionно съществително и управлявания от него предлог.
3. Изследването се базира на най-представителния съвременен електронен езиков корпус на немския език – DeReKo на Института за немски език в Манхайм, в рамките на който е използван извънредно голям езиков материал (175 милиона словоформи, а прилаганият в отделни случаи разширен корпус обхваща 668 милиона словоформи) и в това отношение е принос към извънредно недостатъчните до момента корпусно базирани изследвания на валентно поведение на съществителни имена в немски език.
4. За пръв път се предлага формула за изчисляване силата на връзката между реktionно съществително и управлявания от него предлог (*Bindungsstärke*). Тя може да се използва в компютърната лингвистика при програмите за машинна текстообработка, в т.ч. компютърен превод, за целите на съотнасяне на предложни фрази към управляващия ги елемент („глава” на фразата), което представлява актуален компютърно-лингвистичен проблем.
5. Предлага се подробен списък на названия за мярка и количество като реktionни съществителни с предлога *an* при приета много висока минимална граница от 5 броя релевантни примери в корпуса, което повишава степента на представителност на резултатите.
6. За всяко от регистрираните реktionни съществителни с предлога *an* се предлагат статистически данни, свързани с неговата честота на употреба и силата на връзката с управлявания от него предлог *an*.
7. Проверява се широкозастъпената теза за факултативност на аргументите на съществителното име и на базата на регистрираните

езикови факти се доказва наличието на съществително (*Grad*) с облигаторно реализиране на аргумента *SUBSTANCE*. За разлика от единичните цитирани подобни случаи в лингвистичната литература, където става дума за субстантивирани глаголи, това съществително не е производно на глагол или прилагателно.

8. Изследването регистрира на базата на корпусно базиран езиков материал за пръв път извънредно високи стойности на реализация на аргумента *SUBSTANCE*, при това при непроизводни съществителни, като напр. *Haufen* (в значение *große Anzahl*) – 92,86%; *Mehr* – 90,11%; *Dutzend* – 90%; *Million* – 88,5%, *Portion* – 87,5%. По този начин емпирично се доказва тезата за самостоятелността на номиналната валентност и се оправдава прилагането на подхода *sui generis* при разглеждането ѝ.
9. Въз основа на корпусно базиран анализ са установени условия, благоприятстващи нереализирането на аргументи на съществителните имена.
10. Резултатите от изследването показват, че е подходящо включването на допълнителна лексикографска информация за отделни съществителни – обект на настоящото изследване. В лексикографски справочници (напр. в Дуден (2011) и онлайн-версията на речника Дуден) отсъстват примери с фрази, в т.ч. и такива с предлога *an*, които да илюстрират съчетаемостта на съществителни като *Mehrzahl*, *Unsumme*, *Dunkelziffer* във фраза, респективно в изречение. Такъв тип информация би улеснила ползвателите на съответните справочници.

10. Публикации по темата на дисертацията

1. Einige valenzbedingte Gesetzmäßigkeiten rechts vom Nomen. Mit besonderem Blick auf Infinitivkonstruktionen und dass-Sätze. In: Stanescu, Speranta (Hrsg.): Die Valenztheorie. Bestandsaufnahme und Perspektiven. Frankfurt am Main: Lang, 2004, 171-176.
2. Zum Präpositionalattribut in der deutschen Gegenwartssprache: FREUDE „über“, „an“, „auf“, „mit“, „zu“, „um“ oder... In: Grozeva-Minkova, Maria/Naimushin, Boris (Hrsg.): Globalisierung, interkulturelle Kommunikation und Sprache. Akten des 44. Linguistischen Kolloquiums 2009 in Sofia (= Linguistik International, Bd. 33). Frankfurt am Main: Lang, 2014, 583-590.
3. Die Präposition *an* im adnominalen Bereich. В: Стефанова, Павлина и др. (ред.): Езикът – Наука и практика. Юбилеен сборник по повод 65-годишнината на проф. д.ф.н. Мария Грозева-Минкова. София: Нов български университет, 2014, 137-149.
4. Argumentrealisierungen von Maß- und Mengenbezeichnungen am Beispiel von Rektionssubstantiven mit der Präposition *an* (eine korpusbasierte Analyse) In: Dentschewa, Emilia/Razboinikova-Frateva, Maja/Baschewa, Emilia/Kileva-Stamenova, Reneta/Ivanova, Radka/Arnaudova, Svetlana (Hrsg.): Traditionen, Herausforderungen und Perspektiven in der germanistischen Lehre und Forschung. Sofia: Universitätsverlag „St. Kliment Ochridski“, 2015, 498-512.
5. Ein Haufen Formulare, ein Haufen Schauspieler. In: Grozeva-Minkova, Maria/Burneva, Nikolina/Kileva-Stamenova, Reneta/Stefanova, Pavlina (Hrsg.): Germanistik in Bulgarien. Bd.1. Sofia: Neue bulgarische Universität, 2015, 40-46.
6. Zlateva, Pavlina/Stojanova-Jovseva = Златева, Павлина/ Стоянова-Йовчева, Станка. За някои синтактични особености на словосъчетанията – заглавия в немския и българския периодичен печат. В: Съпоставително езикознание (9), кн. 6, София, 1984, 29-34.